

Nr 852

Av herr Björkänge m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 25, angående anslag till stöd åt Aktiebolaget Statsgruvor.

Malmexporten från de mellansvenska gruvföretagen har under de senaste åren mött betydande svårigheter. Anledningen härtill är främst den starkt ökade konkurrensen från transoceaniska storgruvor. Det kan förutses att utbudet i fråga om järnmalm kommer att öka ytterligare. Efterfrågan kan däremot inte antas öka i sådan utsträckning att någon väsentlig förbättring är att påräkna inom överskådlig tid för de mellansvenska gruvföretagen på exportmarknaden.

Aktiebolaget Statsgruvor, som driver ett antal mellansvenska gruvföretag, har under de senaste åren noterat ett betydande underskott på sin rörelse och befinner sig nu i ett bekymmersamt likviditetssläge. Särskilt har driften vid Norbergs- och Håksbergsgruvorna varit ekonomiskt ogynnsam. Det anses inte sannolikt att man för dessa gruvors vidkommande kan återvinna den förutvarande positionen på exportmarknaden. Däremot räknar man med möjligheten av en ökad avsättning på den inhemska marknaden.

I den föreliggande propositionen, nr 25, föreslås anvisande av ett anslag på 5 milj. kronor till stöd åt Aktiebolaget Statsgruvor. Situationen är den att driften vid Norbergs- och Håksbergsgruvorna inte anses kunna upprätthållas utan ett visst kapitaltillskott. Bolaget förutsätter att driften i Håksberg skall upprätthållas i vart fall under tre år, medan man för Norbergsgruvan inte för närvarande räknar med drift efter utgången av verksamhetsåret 1963/64. Avsikten med det i propositionen föreslagna kapitaltillskottet är att bolaget skall få rådrom för undersökningar om avsättningsmöjligheterna för malmen inom landet.

Driftsubventioner bör givetvis inte utgå till Aktiebolaget Statsgruvor. Ett temporärt stöd av det slag som förordats i propositionen kan dock vara motiverat med hänsyn till de framtida avsättningsmöjligheter som bedömes kunna öppna sig på den inhemska marknaden. En av det statliga bolaget presenterad prognos för de mellansvenska järnbruken tyder på att bergslagsbrukens malmbehov under 1960-talet kommer att öka så, att även de mellansvenska sliger, som nu går på export, i sin helhet skulle åtgå för att täcka bergslagsbrukens behov. Om malmen från Håksbergsgruvan och eventuellt även från Norbergsgruvan kan finna avsättning inom Mellansverige förbättras den ekonomiska situationen väsentligt på grund av att fraktkost-

naderna blir lägre. Även samhällsekonomiskt måste det anses riktigt att de mellansvenska järnbrukens malmbehov såvitt möjligt tillgodoses från näraliggande gruvor.

Den tidsfrist som möjliggöres genom ett kapitaltillskott bör givetvis tillvaratas för noggranna undersökningar av såväl avsättningsmöjligheterna som de möjligheter som kan finnas till ytterligare rationalisering av driften och försäljningsorganisationen. Såsom framhållits i propositionen bör man inrikta sig på att uppnå långsiktiga lösningar. En mer eller mindre långtgående integration bör, såsom också framhållits i propositionen, kunna åstadkommas med andra statliga eller enskilda företag på området.

I propositionen förutsättes att sådana undersökningar skall komma till stånd. I vissa remissyttranden har föreslagits, att Aktiebolaget Statsgruvors verksamhet skall underkastas en teknisk-ekonomisk analys av utomstående expertis för närmare utrönande av lönsamhetsförutsättningarna. Departementschefen uttalar att medverkan av utomstående expertis kan visa sig ändamålsenlig, men förutsätter tydligen att det skall ankomma på bolaget att avgöra på vilket sätt undersökningarna skall genomföras.

Starka skäl synes tala för att utomstående expertis anlitas för ifrågavarande undersökningar. Såsom framhållits i propositionen kan visst samarbete med enskilda företag på området bli aktuell. Även på andra sätt måste överväganden rörande de statliga gruvorna anses beröra den enskilda företagsamheten. Det måste framstå som självklart att stödet till statsgruvorna inte får sätta de enskilda företagen på området i en förhållandevis sämre konkurrenssituation. I sammanhanget måste sålunda beaktas inte endast möjligheterna av samarbete med enskilda företag utan också att de enskilda företagen på området beredes likvärdiga konkurrensvillkor. Härför torde krävas en utredning av i stort sett hela den mellansvenska gruvrörelsens utvecklingsmöjligheter. Det synes lämpligt, att härför tillsättes en expertkommitté, vari ingår utomstående expertis på bl. a. malmbrytning, anrikning och företagsekonomi.

Såsom framhållits kan visst stöd till Aktiebolaget Statsgruvor anses nödvändigt i den nuvarande situationen. Det i propositionen föreslagna beloppet av 5 milj. kronor avser en tid av två år. Den expertutredning som förordats i det föregående bör emellertid kunna fullföljas så skyndsamt att resultatet kan föreläggas redan nästa års riksdag. Det framstår därför som lämpligast att i nuvarande sammanhang medel anvisas endast för upprätthållande av driften under ett år, dvs. med 2,5 milj. kronor. Beslut om anslag med ytterligare 2,5 milj. kronor kan fattas av nästa års riksdag, därest detta enligt expertkommitténs undersökning skulle visa sig förenligt med sunda finansieringsprinciper.

Med stöd av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 25
mätte

a) till Stöd åt Aktiebolaget Statsgruvor å tilläggsstat II för budgetåret 1962/63 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning av Aktiebolaget Statsgruvors och över huvud taget den mellansvenska gruvrörelsens utvecklingsmöjligheter genom en expertkommitté med representanter för bl. a. den enskilda företagsamheten på området i enlighet med vad i motionen har anförts.

Stockholm den 17 april 1963

Karl Björkänge

Emil Elmwall

Karl Gust. H. Boo

Lars Eliasson
i Sundborn